

59 שהתגייר כקטן שנולד. וכיון שבכל אחד משני דינים אלו יש סברא
60 לכאן ולכאן, צריכא – הוצרכו רבי יוחנן וריש לקיש להשמיע דעתם
61 בשני ינדונים אלו.
62 הגמרא מקשה ממשנתנו על דברי רבי יוחנן לגבי בכור לנחלה: תנן
63 (לעיל מז), מי שלא היו לו בנים, ונשא אשה שפכר ילדה, או שנשא
64 אשה שכבר ילדה בעודה שפחה ונשתחררה, או שילדה בעודה
65 עובדת פוכבים ונתגיירה, ומשפחתה לישראל – אחר שהתגיירה
66 ונכנסה להיות בכלל עם ישראל, ילדה בן לבעלה הישראלי, וילדה
67 הנולד ראשון הוא פכור לנחלה, לירש פי שנים, כיון שהוא ראשית
68 אונו של בעלה, ואינו פכור לכהן, להתחייב בפדיון הבן, כיון שכבר
69 ילדה. ומקשה הגמרא ממה נפשך, ילדה ממאן ממי התעברה לאחר
70 שחרורה או גירותה, איילמא מישראל – אם נאמר שהתעברה
71 מישראל שלא היו לו בנים, מאי איריא גיורת ושפחה – מדוע נקט
72 התנא דווקא אופן שלירתה הקודמת היתה בעודה שפחה או גויה,
73 ששמע שרק לכן הבן הנולד לה הוא בכור לנחלה, והרי אפילו אם
74 נשא בת ישראל שכבר ילדה בהיותה ישראלית, נמי – גם יהיה דינו
75 כן, שהוא בכור לנחלה, משום שהוא בכור לאביו, ואף שאינו בכור
76 לאמו. אלא לאו – בודאי כונת המשנה להוסיף שהוא הדין אם
77 ילדה מגר שהיו לו בעצמו בנים בעודו גוי או עבד, ונתגייר יחד עם
78 אשתו, ועל אופן זה קתני – כתוב במשנה שאם אחר שהתגיירו ילדה
79 לו אשתו בן נוסף, הרי הוא פכור לנחלה, והיינו משום שגר שהתגייר
80 כקטן שנולד, ומוכח לכאורה כריש לקיש, ושלא כרבי יוחנן.
81 מתרצת הגמרא: לא – אין הכרח לפרש שהמשנה עוסקת באופן
82 שהתגייר בעלה של האשה עמה, ולומר שאף שהיו לו בנים בגיותו
83 מכל מקום בנו הראשון שנולד אחר הגירות הוא בכור לנחלה, אלא
84 לעולם מדובר באופן שילדה בגירותה מישראל שלא היו לו בנים,
85 ובאמת אין כל חידוש בכך שהוא בכור לנחלה, שהרי אף אם היתה
86 יולדת בנים מבעל אחר בעודה ישראלית, היה בנו הראשון של בעל
87 זה בכור לנחלה, והטעם שכתבה זאת המשנה הוא משום שהדין של
88 'ואינו פכור לכהן' שצאמר ליה – הוצרכה המשנה להשמיענו,
89 שכיון שנולדו לה בנים בגיותה או בשפחותה, אין הבן הראשון
90 שנולד לה לאחר הגירות חייב בפדיון, ולאפוקי – להוציא ולמטע
91 מדבריו דרבי יוסי הגלילי, דאמר בהמשך המשנה שאשה שילדה
92 בגיותה והתגיירה, בנה הראשון לאחר הגירות נחשב פכור בין
93 לנחלה ובין לכהן, שנאמר (שמות יג) קדש לי כל פכור פטר כל רחם
94 פני ישראל, ודרשו שלעולם הולד העתידי להוולד דינו כפטר רחם,
95 והוא בכור לכהן, עד שיוולדו לו בנים שיפטרו רחם מישראל, וכיון
96 שהבנים שנולדו בגיותה או בשפחותה לא היו פטר רחם בישראל,
97 הבן הראשון שנולד בגירותה חייב בפדיון, קא משמע לן דלא –
98 השמיענו התנא שלא כדבריו, אלא אין הבן הראשון חייב בפדיון,
99 כיון שכבר היו לה בנים לפניו, ואף שהיו בגיותה או בשפחותה.
100 הגמרא מביאה ראיה מבריתא לדברי ריש לקיש, שבנו של גר נחשב
101 בכור לנחלה: תא שמע, שנינו בבריתא, היו לו בנים בהיותו עובד
102 פוכבים, ונתגייר, יש לו פכור לנחלה – בנו הראשון שלאחר גירותו
103 יורש פי שנים, ומוכח מהבריתא שגר נחשב לענין זה כקטן שנולד,
104 ובנו הראשון בגירותו נחשב בכור לנחלה. דוחה הגמרא: אמר
105 רבינא, ואיתמא – ויש אומרים שאמר כן רב אחא, הא – ברייתא
106 זו, ודאי ביטת רבי יוסי הגלילי הוא, דאמר במשנתנו, שיש
107 לדרוש מהפסוק 'פטר רחם בישראל', שאין חיוב פדיון הבן חל עד
108 שיוולדו לו בנים שיפטרו רחם מישראל, ולכן הבן הראשון שנולד
109 לאשה לאחר שהתגיירה חייב בפדיון, ויליף איהו מינה דידה –
110 ולמד רבי יוסי הגלילי את דין בכור של האם מדין בכור של האב,
111 וכשם שלגבי פדיון הבן שהוא תלוי באב, בנה הראשון בגירותה
112 נחשב כפטר רחם, כך לגבי ירושת האב, בנו הראשון שנולד בגירותו
113 נחשב כראשית אונו, לירש חלק כפול בנחלת האב.
114 במשנה לעיל (א) התבאר שכהנים ולויים פטורים מפדיון הבן, והגמרא
115 דנה עתה בדין לוייה או כהנת שילדה, האם בנה הבכור חייב בפדיון
116 הבן: אמר רב אדא בר אבהו, לוייה שילדה בן בכור, בנה פטור

1 'כיר' להוד והקרת פנים' להוד – לגבי עדות להתיר אשה, כיון
2 שצריך בה 'הכרת פנים', כמו שדרשו מהפסוק 'הקרת פניהם ענתה
3 בם', צריך שיראה העד את פני הבעל המת עם החוטם, אבל לגבי
4 בכור שלא נאמר בו אלא 'כיר' בלבד, די שתצא הפדחת בלי החוטם
5 כדי שיתקיים דין זה.
6 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים לגבי ירושת בן בכור של גר שכבר
7 היו לו בנים בגיותו: איתמר, אדם שהיו לו בנים בהיותו עובד
8 פוכבים, ונתגייר, והוליד בגירותו בנים נוספים, הבנים שהיו לו
9 בגיותו ודאי אינם יורשים אותו כלל, ונחלקו לגבי הבנים שנולדו לו
10 לאחר שהתגייר, רבי יוחנן אומר, אין לו פכור לנחלה, ואין אחד
11 מבניו יורש פי שנים. ורבי שמעון בן לקיש אומר, יש לו פכור
12 לנחלה, והבן שנולד ראשון לאחר שהתגייר, הוא נחשב בכור אף
13 שכבר נולד לאביו בן בהיותו גוי.
14 מבארת הגמרא את טעם מחלוקתם: רבי יוחנן אומר, אין לו פכור
15 לנחלה, וטעמו הוא משום דהא הוה ליה – שכבר היה לו בגיותו בן
16 שנחשב 'ראשית אונו' – ראשית כוחו, דהיינו בנו הראשון, ונמצא
17 שהבן הנולד לו ראשון אחר גירותו אינו ראשית אונו, ואינו יורש פי
18 שנים. ורבי שמעון בן לקיש אומר, יש לו פכור לנחלה, כי גר
19 שנתגייר פקטן שנולד רמי, והרי הוא כאדם שמעולם לא היו לו
20 בנים, ובנו הנולד לו ראשון לאחר גירותו נחשב כראשית אונו.
21 הגמרא מבארת שרבי יוחנן וריש לקיש כבר נחלקו בסברות אלו
22 במקום אחר. אומרת הגמרא: ואודו למעמייהו – ובמחלוקת זו הלכו
23 רבי יוחנן וריש לקיש בשיטתם לגבי נידון אחר, דאיתמר – שנשנתה
24 מחלוקת זו בבית המדרש, היו לו בנים בהיותו עובד פוכבים,
25 ונתגייר, רבי יוחנן אומר, קיים בבנים אלו מצות פריה ורביה, ורבי
26 שמעון בן לקיש אומר, כיון שבנים אלו נולדו לו קודם שהתגייר, הרי
27 אינם מתייחסים אליו, ולא קיים בבנים אלו מצות פריה ורביה, וחייב
28 לעסוק בה לאחר שהתגייר.
29 מבארת הגמרא במה נחלקו: רבי יוחנן אומר שאף בבנים שהיו לו
30 בגיותו קיים מצות פריה ורביה, כיון שמתקיים הציווי האמור בפסוק
31 (ישעיה מה יח) 'לא תהוה בראה, לשבת יצרה', דהיינו שלא ברא
32 הקדוש ברוך הוא את הארץ כדי שתעמוד שוממה וריקה, אלא כדי
33 שתהיה מיושבת בבני אדם, וכיון שהביא בנים בגיותו, הרי קיים את
34 חיובו כי הארץ מיושבת על ידו. ורבי שמעון בן לקיש אומר, לא
35 קיים בבנים אלו מצות פריה ורביה, כיון שגר שנתגייר פקטן שנולד
36 דמי, ודין הגר הוא כאדם שמעולם לא היו לו בנים, ומוטלת עליו
37 עתה מצות פריה ורביה.
38 הגמרא מבארת מדוע הוצרכו רבי יוחנן וריש לקיש לחלוק בפירוש
39 בשני המקומות: וצריכא – הוצרכו רבי יוחנן וריש לקיש להשמיענו
40 מחלוקתם בשני דינים אלו, דאי איתמר בהא קמיתא – כיון שאם
41 מחלוקתם היתה נאמרת רק בנידון הראשון, לגבי גר שהיה לו בן
42 בגיותו, האם הבן הראשון שנולד לו לאחר גירותו נחשב בכור
43 לנחלה, היה מקום לומר, שרק בהא – בנידון זה קאמר רבי שמעון
44 בן לקיש שהבן הנולד לו ראשון בגירותו הוא הבכור לנחלה, משום
45 דבנים שהיו לו בהיותו עובד פוכבים לאו פני נחלה נינהו – אינם
46 יורשים אותו כלל לאחר שהתגייר, אבל בהא – בנידון זה, לגבי קיום
47 מצות פרו ורבו, אימא – יתכן לומר שריש לקיש מודה ליה לרבי
48 יוחנן, שגר פטור מפריה ורביה, מאחר ונולדו לו בנים בגיותו, שהרי
49 כל מצותו היא רק משום הכתוב 'לא תהוה בראה לשבת יצרה',
50 והרי גם על ידי לידת בניו בגיותו עבד ליה שבת – קיים את
51 מצות ישוב העולם.
52 ממשכיה הגמרא ומבארת: ואי איתמר בהא – ואילו נאמרה
53 מחלוקתם רק לגבי פריה ורביה, היה מקום לומר, שרק בהא – בנידון
54 זה, קאמר רבי יוחנן שבניו בגיותו פטורים אותו מפריה ורביה לאחר
55 שנתגייר, ואף שהוא כקטן שנולד, כיון שקיים את הציווי של 'לשבת
56 יצרה', אבל בהא – אך לגבי הנידון של בכור לנחלה, אימא – שמה
57 תאמר שמודה ליה לרבי שמעון בן לקיש, שהבן הנולד לו ראשון
58 בגירותו הוא הבכור לנחלה, ואף שהיו לו בנים בגיותו, כיון שגר

אותו, ואומרים לו אינך מיורשי אבינו, אלא של הבעל האחר.
 מדייקת הגמרא: **מַכְלָל** – משמע מהמשנה, ש'היא וכהנת' או 'היא ולויה' בנם אינו בכור לכהן, משום **דְּבִהּוּנָהּ** (ב-ת כהן) וְלוֹיָהּ פְּטוּרִין מפדיון הבן, ויש לברר באיזה אופן עוסקת הברייתא, **דְּאֵיעֵבֵר מִמָּאן** – ממני התעברה כהנת או לויה זו, **אֵילִימָא דְאֵיעֵבֵר מִכְּהֵן וְלוֹי, אֵי הָבִי** – אם כן יקשה **מָאִי אֵירִיא** – מדוע נקט התנא דווקא אופן שהולד נולד מ'בִּהְנֵת' וְלוֹיָהּ, והרי אֵפִילוּ אם הוא נולד מִכְּהֵן וְלוֹיָהּ נָמִי – גם כן הוא פטור מפדיון הבן, שהרי כהנים ולויים פטורים מפדיון הבן. **אֵלָּא** בהכרח מדובר באופן **דְּאֵיעֵבֵר מְעוּבַד בּוֹכְבִּים**, והולדות פטורין מפדיון משום שהולכים אחר אמו, אך אם כן יקשה, שהרי רק בלויה אפשר לפרש שאם התעברה מעובד כוכבים בנה פטור מפדיון, אבל **בְּהֵנֵת**, שזינתה והתעברה מעובד כוכבים, וכי **פְּטוּרָהּ** היא, וְהָאֵמֵר **רַב פְּפָא, בְּדִיק לֵן רַבָּה** – ניסה רבה ובחן את סברתנו, ושאל אותנו כך, **בְּהֵנֵת שְׁנֵתֵעֵבֵרָה מְעוּבַד בּוֹכְבִּים, מָהוּ**, האם בנה חייב בפדיון הבן או לא, וְאֵמִינָא לִיה – והשבתי לו בלשון שאלה, **לָאוּ הֵיִינוּ** – וכי אין נידון זה שזה לדבריו **דְּרַב אֲדָא פִּר אַהֲבָה, דְּאֵמֵר, לֹוִיָּהּ שִׁילְדָה, בְּנָה פְּטוּרָהּ מִחֻמְשׁ סְלָעִים**, ומדובר בבת לוי שהתעברה מעובד כוכבים, וכשם שבן לוייה פטור כיון שהולכים אחר אמו, כך בן כהנת פטור כיון שהולכים אחר אמו. וְאֵמֵר לִי רַבָּה, **הָבִי הַשְּׂתָמָא** – וכי כך נראה בעיניך שיש לדמות את דין הכהנת לדין לויה, והרי **בְּשִׁלְמָא** – דין זה מובן רק לגבי לֹוִיָּהּ שהתעברה מעובד כוכבים, כי גם אחר שזינתה **בְּקִדּוּשְׁתָּהּ קְרִימָא** – היא עומדת בקדושתה, דְּתֵנִיא בברייתא, **לֹוִיָּהּ שֶׁשָּׁשְׁבִית בין הגויים, ומסתבר שנבעלה לגוי, או שֶׁנִּבְעְלָה בְּעִילַת זְנוּת** לאדם הפסול לה, נִוְתֵינָן לָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר – מעשר ראשון הניתן ללויים, וְאוֹבְלָתָה, ומוכח שלא נפסלה מקדושת לויה, ולכן גם הבן שנולד לה פטור מפדיון הבן. **אֵלָּא** – אבל לגבי **בְּהֵנֵת** אי אפשר לומר כן, שהרי **בֵּינָן דְּאֵי בְּעִיל לָהּ** – שאם בעל אותה איום האסור לה, הֵוִיא זְרָה – היא נחשבת זרה, כי ביאת איסור פוסלתה לכהונה, ואף אם תנשא לכהן פסולה למאכל תרומה, אם כן אף בנה הנולד לה מעובד כוכבים אינו נפטר מפדיון הבן.

מסיימת הגמרא את קושיותיה, ומבארת מדוע היא קשה רק לדברי רב פפא: **הֵנִיחָא** – דברי רב אדא בר אבהו שלוייה פטורה מפדיון הבן מובנים לפי ביאור **מִן פְּרִיָּה דְּרַב יוֹסֵף מִשְׁמִיָּה דְּרַבָּא, דְּאֵמֵר** שהפטור הוא גם באופן **דְּאֵיעֵבֵר מִיִּשְׂרָאֵל**, כיון שהוא מוֹקֵי לָהּ – יכול להעמיד את מה ששינוי במשנה ש'היא וכהנת' או 'היא ולויה' פטורין מפדיון הבן, **בְּרֵאֵיעֵבֵר מִיִּשְׂרָאֵל** – באופן שהכהנת או הלוייה התעברו מישראל, ולכן לא נפגמה הכהנת או הלוייה מקדושתה. **אֵלָּא לְרַב פְּפָא**, שכוננת רב אדא בר אבהו לפטור בת לוי מפדיון הבן רק באופן שהתעברה מעובד כוכבים, אם כן קשה **בְּמָאִי מוֹקֵי לָהּ** – באיזה אופן יעמיד מה ששינוי במשנה ש'היא וכהנת' או 'היא ולויה' פטורין מפדיון הבן.

מתרצת הגמרא: **לְעוֹלָם** – באמת מה ששינוי במשנה שכהנת או לויה שילדו פטורות מפדיון הבן, אינו מדובר בבת כהן או בת לוי, אלא באשה **דְּאֵיעֵבֵר** – שהתעברה מִכְּהֵן וְהִיא בַּת יִשְׂרָאֵל, וְאֵמִינָא קְרִי לָהּ – ולמה קראה המשנה **בְּהֵנֵת**, משום **דְּבִנָּהּ בְּהֵן** – שהבן הנולד לה מתייחס אחר אביו והוא כהן. אך באמת יאמר לך רב פפא שבת כהן ולוי אינן פטורות את בניהן אם ילדו לישראל, כיון שאז הבן מתייחס אחר האב, שהוא ישראל, ורק אם ילדו לעובד כוכבים, שהבן אינו מתייחס אחר אביו, אלא אחר אמו, כיון שהיא לויה הבן פטור מפדיון.

מַחִיב נתינת חֻמְשׁ סְלָעִים לכהן לפדיון הבן.
 הגמרא מבררת באיזה אופן מדובר: **דְּאֵיעֵבֵר מִמָּאן** – ממני התעברה לויה זו, **אֵילִימָא** – אם תאמר **דְּאֵיעֵבֵר מִכְּהֵן וּמְלוֹי** (א-ו מלוו), אם כן קשה, **מָאִי אֵירִיא** – מדוע נקט רב אדא בר אבהו דווקא **לֹוִיָּהּ**, והרי **אֵפִילוּ יִשְׂרָאֵלִית נָמִי** שהתעברה מכהן או לוי, בנה פטור מפדיון הבן, שהרי כהנים ולויים פטורים ממצות פדיון הבן. **אֵלָּא** בודאי מדובר באופן **דְּאֵיעֵבֵר מִיִּשְׂרָאֵל**, ואם כן קשה, שהרי לשון **'שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם'** **כְּתוּב** בפסוק (במדבר א ג), ומשמע שאין הבן מתייחס אחר אמו, אלא אחר אביו, וכיון שהוא ישראל יתחייב בפדיון.

מבארת הגמרא: **אֵמֵר רַב פְּפָא**, מדובר **דְּאֵיעֵבֵר מְעוּבַד בּוֹכְבִּים**, שבנה אינו מתייחס אחר אביו, שהרי עובד כוכבים הבא על בת ישראל הולד ישראל, וכיון שכך הוא מתייחס לאמו, שהיא לויה, ופטור מפדיון הבן. ממשיך רב פפא ואומר: **וְלֹא תִימָא** – ואל תאמר שדין זה הוא רק **אֵילִימָא** – לשיטתו **דְּמָאן דְּאֵמֵר** (בבמות מה). **אֵין מְזַמֵּינִן אֵת הַזֶּלֶד, כְּלוּמַר, וְלַד הַנּוֹלֵד מְגוּי שְׂבָא** על בת ישראל, כשר הוא, ואינו נחשב מזוהם ומלוכלך בממזרות, כי הוא מתייחס רק לאמו, שלדבריו ודאי שדין הולד כ'לווי' ופטור מפדיון. **אֵלָּא** דין זה הוא **אֵפִילוּ מָמָן דְּאֵמֵר מְזַמֵּינִן אֵת הַזֶּלֶד** – ולד הנולד מגוי וישראלית הוא מזוהם בממזרות, כיון שהולכים גם אחר אביו הגוי, מכל מקום כשבא הגוי על בת לוי, הבן הנולד לה לוי פָּסוּל מִיִּמְקָרָה – נקרא לוי פסול, שהרי הוא ממזר, ומכל מקום כיון שסוף סוף הוא לוי, פטור מפדיון.

הגמרא מביאה פירוש אחר בדברי רב אדא בר אבהו: **מִן פְּרִיָּה דְּרַב יוֹסֵף אֵמֵר מִשְׁמִיָּה דְּרַבָּא, לְעוֹלָם** – באמת רב אדא בר אבהו דיבר על בת לוי **דְּאֵיעֵבֵר מִיִּשְׂרָאֵל**, שבנה פטור מפדיון הבן, ומה שמצינו במנין בני ישראל שאמר הכתוב 'למשפחותם לבית אבותם' ומשמע שהולכים אחר האב, היינו לגבי דינים התלויים ביחוס הבן הנמשך אחר אביו, וְשֵׁאֵנִי הֵתָם – אולם שונה הדבר שם, לגבי פדיון הבן, **דְּאֵמֵר קְרִיא** (שמות י ג) **לְקַדֵּשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל דָּרְחָם בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל**, הרי שרק בִּפְטוּר דָּרְחָם תִּלָּא דְּחֻמְנָא – הקדוש ברוך הוא תלה את החיוב בבכור באמו, ולכן לענין פדיון הבן אין הולכים רק אחר יחוס האב, אלא גם כשהאם אינה ישראלית אלא כהנת או לויה, בנה פטור מפדיון.

מקשה הגמרא על רב פפא ממשנתנו: **תַּנֵּן (לעיל מה), מִי שֶׁהָיוּ לוֹ בָּנִים וְנִשְׂא אִשָּׁה שְׁלֵא יְלִידָהּ**, הבן הראשון שיוולד לו מאשה זו, הרי הוא בכור לכהן וחייב בפדיון הבן, וכן אם נשא אשה בגיורת, וְנִתְגַּיְרָה כשהיא **מְעוּבָרָה**, או שהיתה שפחה וְנִשְׁתַּחֲרָרָה מְעוּבָרָה, וְיְלִידָהּ, אותו ולד נחשב בכור לגבי חיוב פדיון הבן, וכן הדין באשה שבנה חייב בפדיון הבן, והתערב עם ולד אחר הפטור מבכורה, כגון שילדה **הִיא** – הישראלית וְכִתְּנָת יחור, ובן הכהנת פטור מפדיון, או **הִיא** וְלוֹיָהּ, שגם בנה פטור מפדיון, או **הִיא** – אשה שעדיין לא ילדה וְאִשָּׁה שֶׁכָּבֵד יְלִידָהּ, שבנה אינו בכור, אף שלא ידוע מי מבין הולדות בכור החייב בפדיון, ומי מהם פטור מפדיון, מכל מקום אותו אב שאשתו ילדה בן החייב בפדיון, חייב לפדותו, שהרי עצם לידת הבכור מחייבת אותו בפדיון, אף אם אינו יודע מי הוא בנו. וְכֵן מִי שְׁלֵא שֶׁהָתָה אַחֲרֵי שֶׁמֵת בְּעַלָּהּ או גירשה שֶׁלִּישָׁה חֲדָשִׁים הַנְּדָרִשִׁים כדי להבחין מאיזה בעל התעברה, וְנִשְׂאָתָה, וְיְלִידָהּ, וְאֵין יָדוּעַ אִם וְלַד זֶה הוּא בֶּן הַתְּשֻׁעָה חֲדָשִׁים לְהַרְיוּנָהּ מֵהַבֵּעַל הָרֵאשׁוֹן, או אִם הוּא בֶּן שְׂבֻעָה חֲדָשִׁים לְהַרְיוּנָהּ מֵהַבֵּעַל הָאֲחֵרוֹן, ולד זה הוא **בְּכוֹר לְכֵהֵן** וחייב בפדיון, וְאֵינוּ **בְּכוֹר לְנִתְחָלָה** – אינו יורש פי שנים בנכסי האב, כי אינו יודע איזה מהם הוא יורש, ובניו של כל אחד מהם דוחין

59 שואלת הגמרא: כיון שבדאי אחד משניהם, או הראשון הספק או
60 הבא אחריו, הוא בכור, מדוע לא מקבל אחד מהם את חלק הבכורה,
61 ולכתבו תרשאה להררי – והלא יכול אחד מהם לכתוב שטר
62 הרשאה לחבירו, ובו ייפה את כחו לתבוע את חלקו, והמקבל את
63 ההרשאה יתבע את הבכורה מכל מקום, כי יטען לירשנים, אם אני
64 הבכור, תנו לי כפלים כפי הגמיע לי, ואם אחי הוא הבכור, תנו לי
65 חלק בכורה בשביל אחי שהרשני עליה.
66 מוסיפה הגמרא: וכי תימא להשיב דמתניתין באה לפרש כיצד יהיה
67 הדין שלא תרשאה, והא מוקמינן לה קמן דבהרשאה – והרי
68 להלן (טז) העמיד שמואל את המשנה שבסמוך באופן שאב
69 בהרשאה, ובהכרח שמשניתו אלו עוסקות גם באופן שבאו
70 בהרשאה, ואם כן קשה למה שלא יכתבו הרשאה האחד לשני.
71 ובהכרח שאין מועיל הרשאה באופן זה, והרי לנו שדין זה מסייע ליה
72 לרבי ינאי, דאמר רבי ינאי, לגבי שתי נשים של שני אנשים, שילדו
73 כל אחת בן, והתערבו וולדותיהן, ומתו שני האבות, ובאו בניהם
74 לירש נחלתם, ודחו אותם אחיהם משתי הירושות, שכן אומרים לכל
75 אחד מהאחים המסופקים, אתה לא אחינו אלא בנו של האיש השני,
76 ואמר רבי ינאי, אם בתחילה הוקירו – ידעו מי הוא אביו של כל בן,
77 ורק לבסוף נתערבו הולדות, פותבין תרשאה זה לזה – אחד
78 לחבירו, ומייפה את כוחו לתבוע את חלקו, והמקבל את ההרשאה
79 בא אצל ירשי האבות ותובע אותם ממה נפשך, וכדלעיל. אבל אם
80 לא הוקירו ונכסוף נתערבו, אלא מתחילה לא נדע מי הוא אביו של
81 כל בן, אין פותבין תרשאה זה לזה, כי אין לאדם כח לכתוב הרשאה
82 אלא על ממון שכבר זכה בו, אך לא בדבר שעדיין לא זכה בו מעולם,
83 וכל אחד מאלו הבנים המסופקים מתחילתו, לא היתה לו מעולם
84 זכיה בנכסי אביו, שמעולם יכלו אחיו לדחותו מירושתו, ולפיכך אינו
85 יכול לכתוב שטר הרשאה על חלקו.

משנה

86 המשנה מבארת מתי הולד הוא בכור לנחלה ולכהן: אי זהו שנחשב
87 בכור בין לנחלה – ליטול פי שנים בירושת אביו, ובין לכהן – שצריך
88 לתת לכהן את פדיונו, ואף שקדמה לו לידה אחרת. אשה המפלת
89 שפיר – עור שיש בו צורת ולד, והוא מלא מים, או מלא דם, או
90 מלא גנינין – שיש בו הרבה גוונים, וכן המפלת כמין דגים וחגבים,
91 שקצים ורמשים, שיציאתם אינה נחשבת לידה לעומת לידת שאר
92 צורות של בעלי חיים, והמפלת עובר עד לאחר יום ארבעים מעת
93 שהתעברה, שאינו נחשב ולד, בכל האופנים הללו הבן הראשון הנבא
94 אחריהם, נחשב בכור לנחלה ולכהן. כי מה שהפילה האם לפניו לא
95 היה נחשב כולד, ונטול פי שנים בנחלה, שהוא ראשית אונו של אב,
96 וטעון פדיון אצל הכהן, שהוא נחשב פטר רחם.
97 המשנה מביאה אופן שאינו בכור כלל: ולד ראשון שהוא יוצא דופן
98 – שלא נולד דרך פתח הרחם, אלא הוצא דרך חתר בדופן בטן אמו,
99 והבן הנבא אחריו, שיצא דרך הרחם, שנייהו אינו נחשב בכור, לא
100 לנחלה ליטול פי שנים בירושה, ולא לכהן, שאין צריך לפדותו אצל
101 כהן. רבי שמעון אומר, הראשון שיצא דרך דופן, בכור לנחלה,
102 והשני שנולד אחר הוצא דופן, נחשב בכור לפדותו בתמש סלעים.
103

גמרא

104 שנינו במשנה שולד ראשון שהוצא דרך דופן, והולד הנולד אחריו,
105 לדעת תנא קמא, שניהם אין להם דיני בכור. הגמרא מבארת את
106 המקור לכך: ולד ראשון שיצא דרך דופן, לנחלה לא נחשב בכור,
107 משום שלגבי ירושת בכורה, 'ויולדו לו' (דברים כא טז) בעינין – צריך
108 שיוולד הבכור דרך לידה, וזה לא נולד דרך לידה, אלא הוצא דרך
109 דופן. לענין חיוב פדיון בתמש סלעים, נמי לא נחשב הוצא דופן
110 בכבור, שכן 'פטר רחם' בעינין – צריך שיוולד דרך פתח הרחם, וזה
111 לא יצא דרך פתח הרחם, ולא התקדש בכבורה. ואף ולד שני הבא
112 אחריו, לנחלה לא נחשב בכבור, משום שלירש חלק בכורה,
113 'ראשית אונו' בעינין – צריך שיהא הוא הראשון, ואילו זה שני הוא,
114

1 איתמר, בהן שמת והניח בן חלל – הנולד מפסולי כהונה, ולא פדאו
2 אביו, רב הסדא אמר, תבן תייב לפדות את עצמו, כדן ישראל
3 שלא נפדה. רבה בר רב הונא אמר, אין תייב לפדות את עצמו.
4 מבארת הגמרא: כל היבא דמת האב לאחר שעברו שלשים יום
5 מלידת הבן החלל, דכילי עלמא, לא פליגי, דאין תבן תייב לפדות
6 את עצמו, שהרי זכה אביו בפדיונו, שכבר חל על האב חיוב
7 לפדותו, ואילו היה פודהו לא היה נותן את כסף הפדיון לכהן אחר,
8 אלא מפרישו עבור הפדיון ונטלו לעצמו, וכיון שהאב זכה בממון זה,
9 הרי הוא מורישו לבנו עם שאר נכסיו. פי פליגי, היבא דמת האב
10 בתוך שלשים יום ללידת בנו החלל, רב הסדא אמר, תבן תייב
11 לפדות את עצמו, דהא לא זכה אביו בפדיונו שיוכל להורישו,
12 שהרי קודם שלשים יום לא חל על האב חיוב לפדותו, והבן הוא
13 שהתחייב בפדיון עצמו, וכיון שהוא חלל וכישראל, חייב ליתן את
14 כסף הפדיון לכהן אחר. רבה בר רב הונא אמר, אין תבן תייב
15 לפדות עצמו ליתן לכהן אחר, אלא די שיפרישונו בעבור פדיונו,
16 דאמר ליה הבן החלל לכהן, אתינא מכה נכרא דלא מצית
17 לאשתעווי דינא בהדיה – אני בא מכח אדם שלא יכולת לעמוד עמו
18 בדין על כסף הפדיון, שהרי אבי היה כהן, ויכול היה ליטול את כסף
19 הפדיון לעצמו, וכיון שכל כוחו וזכותו ירשתי ממנו לא תוכל לתבוע
20 גם ממני.

21 מקשה הגמרא: תנן במשנתנו, נתייירה מעוברת, ולא ילדה קודם
22 לכן, ולדה זה בכור לכהן, וחייב בפדיון, ואמאי חייב הוא בפדיון,
23 לימא ליה – יאמר הבן לכהן, אתינא מכה נכרא דלא מצית
24 לאשתעווי דינא בהדיה – אני בא מכח אדם שלא יכולת לעמוד עמו
25 בדין על כסף הפדיון, שהרי אבי הוא גוי, ופטור ממצוות. ומוכח שאין
26 בכור נפטר מפדיון משום שאביו לא היה חייב לפדותו, ושלא כסברת
27 רבה בר רב הונא. מתרצת הגמרא: שאני עובר בוכבים דלית ליה
28 תיים – חלוק דינו של בן הגוי, שבגירותו אינו מתייחס כלל אחר אביו,
29 שדינו כקטן שנולד, ולכן אינו נחשב כבא מכחו של האב, וחייב
30 בפדיון, אך חלל בן כהן שמתייחס לאביו, כיון שלאביו הזכות ליטול
31 את מעות הפדיון לעצמו, לפיכך גם בנו הירשו נוטלם לעצמו.
32 אמר רבי שמעון יאסינאי, אמר רבי שמעון בן לקיש, בהן שמת
33 בתוך שלשים יום ללידת בנו, והניח בן חלל, תבן תייב לפדות את
34 עצמו, כיון שלא זכה האב בפדיונו. אבל אם מת האב לאחר
35 שלשים יום מלידת בנו, אין תבן תייב לפדות את עצמו, שהרי זכה
36 האב בפדיונו.
37 שנינו במשנה: וכן מי שלא שהתה אחריו בעלה שלשה חדשים וכו'
38 ונשאת, ואחר שבעה חדשים ילדה בן, ואין ידוע אם עיבורו תשעה
39 חדשים והוא מבעלה הראשון, או עיבורו שבעה חדשים והוא
40 מבעלה השני, הרי הוא בכור לכהן, וחייב לפדות עצמו. אך אינו
41 בכור לנחלה ליטול פי שנים.

42 מדייקת הגמרא: מלשון המשנה משמע, שכבוד לנחלה הוא דלא
43 הוי – שרק אינו זכאי ליטול פי שנים בירושת כל אחד מבעלי אמו,
44 הא פשוט שקיל – אולם הוא מקבל חלק בירושתם ככל בן פשוט.
45 ותמזה הגמרא: ואמאי, ליויל לגבי האי ולידתיה ולגבי האי
46 ולידתיה – והרי כשיבוא לתבוע את ירושתו של בעל אחר, ידחווהו
47 הירשנים בטענה שהבעל השני הוא אביו, וכשיבוא לתבוע את ירשי
48 הבעל השני, ידחווהו שהבעל הראשון הוא אביו, ולא יוכל להוציא
49 את חלקו בירושה מאף אחד, משום שהמוציא מחבירו עליו הראיה.
50 מבארת הגמרא: אמר רבי רמיה, אכן אותו הבן שנולד אחר שבעה
51 חדשים אינו מקבל חלק בנחלה אפילו כבן פשוט, ולא נצרכא
52 המשנה לחדש שאינו בכור לנחלה, אלא לבא – לבן שיוולד
53 אחריו, והכי קאמר, הבן שנולד אחר שבעה חדשים מנשואי אמו
54 לבעל השני, הוא בכור לכהן, שהרי הוא פטר רחם לאמו, וחייב
55 לפדות את עצמו, ואילו הבן הנבא אחריו, אין דינו ככבוד לנחלה,
56 ואינו מקבל בירושת אביו פי שנים מאחיו, אלא חלק פשוט כשאר
57 אחיו, כי האחים אומרים לבן השני, הולד הקודם לך בן אבינו הוא,
58 ואתה אינך בכור.

המשך ביאור למס' בכורות ליום שבת קודש עמ' ב

8	לְמַעַמְיָהּ, דְּאָמַר (בריתות ז') שתיבת 'תִּלְד' האמורה בפסוק לגבי	1	שהרי קדם לו היוצא דופן שהוא ולד גמור. לְעַנֵּן חַיִּיב פְּדִיּוֹן בְּחֵמֶשׁ
9	טומאת לידה מיותרת, ובאה לְרַבּוֹת וְלֹד יוֹצֵא דוֹפָן, שלידתו נחשבת	2	סְלָעִים, נִמְי לֹא נחשב כבכור, קָקְכָר תנא קמא, מי שהוא כְּבוֹר רק
10	לידה גמורה, ואמו טמאה לידה, והוא הדין שנחשב לידה ובכור הוא	3	לְדָבָר אֶחָד, כגון זה שיצא ראשון מרחם אמו, ונחשב בכור לרחם,
11	לגבי ירושת נחלה. וְהַשְּׁנֵי שְׁנוֹלָד אַחַר הַיּוֹצֵא דוֹפָן, נחשב בכור	4	אך אינו בכור לולדות, כי אחיו שיצא דרך דופן קדם לו, לֹא הָיָה
12	לְחֵמֶשׁ סְלָעִים, דְּקָקְכָר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּבוֹר לְדָבָר אֶחָד, כגון ולד זה,	5	כְּבוֹר לְעַנֵּן חַיִּיב פְּדִיּוֹן הַבֵּן.
13	שיצא ראשון מרחם אמו, ונחשב בכור לרחם, הָיָה כְּבוֹר לְעַנֵּן חַיִּיב	6	הגמרא מביאה את דברי רבי שמעון ומבארת את טעמו: רַבִּי שִׁמְעוֹן
14	פדיון הבן.	7	אֵימָר, הָרִאשׁוֹן בְּכוֹר לְנַחֲלָה, וְהַשְּׁנֵי לְחֵמֶשׁ סְלָעִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן